

TANE TANE KONUŞURDU*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîn... Seyyidinâ ve senedinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'ddîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân... Feinne efdale'l-hadîsi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu teâlâ aleyhi ve sellem... Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesetin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi's-sahîhi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kân:

كَانَ يَحْتَجِمُ فِي رَأْسِهِ وَيُسَمِّيهَا أُمَّ مُغِيثٍ

(خط. عن ابن عمر)

RE. 553/1 (*Kâne yahtecimu fî re'sihî, ve yüsemmîhâ: Ümme muğîsin.*)

Sadaka rasûlü'llâh, fî mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah-u Teâlâ Hazretlerini selâmı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri iki cihanda aziz ve bahtiyar eylesin...

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Peygamber SAS Efendimiz'in mübarek âdetlerini, îtiyatlarını, şemâilini ihtivâ eden rivayetleri, *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabından okumaya devam edeceğiz.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve izah edilmesine başlamazdan önce, Peygamber Efendimiz Muhammed-i Mustafâ Hazretleri'ne bağlılığımızın, sevgimizin, saygımızın, bir nişanesi olmak ve rûh-ı pâkine takdim kılınmak üzere; ve onun cümle âlinin, ashabının, etbainin, ahbabının ruhlarına hediye olmak üzere; sâir enbiyâ ve mürselîn ve cümle evliyâullah ve mukarrabînin ruhlarına ve hâsseten Ümmet-i Muhammed'in mürşidleri olan ulemâ-i muhakkıkîn verese-i nebî sâdât ve meşâyih-i turuk-ı âliyyemizin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu hadîs-i şerifleri bize kadar nakil ve rivayet eylemiş bulunan bütün hadis alimlerinin ve râvilerin ruhlarına; ve eseri te'lif eylemiş olan Gümüşhaneli Ahmed Ziyâeddin Hocamız'ın ve kendisinden feyiz aldığımız Hocamız Muhammed Zâhid-i Bursevî'nin ruhlarına hediye olsun diye;

Bu beldeleri fetheden fatihlerin, Fâtih Sultan Mehmed Hanın, şehidlerin, gazilerin, mücahidlerin ruhlarına hediye olsun diye; bu beldeyi düşmanlardan korumuş ve temizlemiş olan mübareklerin ruhlarına hediye olsun diye;

Cümle hayır ve hasenât sahiplerinin ve bilhassa içinde toplanıp, ibadet edip hadis-i şerifleri okuduğumuz şu caminin bânîsi İskender Paşa Hazretleri'nin ve tekrar tekrar tamir ve tevsi

eyleyenlerin kendilerinin ve geçmişlerinin ruhları için;

Uzaktan ve yakından bu hadîs-i şerîfleri dinlemek üzere gelmiş olan siz mübarek kardeşlerimizin ahirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için;

Biz yaşayan müslümanların da Rabbimizin rızasına uygun ömür sürüp, sünnet-i seniyye-yi Nebevî'ye temessük eyleyip, Kur'ân-ı Kerîm'in yolunda yürüyüp, Rabbimizin rızasına vâsıl olup, cennetiyle ve cemâliyle müşerref olmamız için bir *Fâtiha*, üç *Ihlâs- ı Şerîf* okuyalım, öyle başlayalım, buyurun!

a. Başından Hacamat Yaptırırdı

Mukaddimedede Arapça metnini okuduğum hadis-i şerif, *Râmûzü'l-Ehâdîs* isimli hadis kitabının 553. sayfasındaki 1. hadisi şeriftir.

Abdullah ibn-i Ömer RA'dan şöyle rivayet ediliyor:¹

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.132, no:18354;
Câmiü's-Sağîr, c.II, s.208, no:7006.

كَانَ يَحْتَجِمُ فِي رَأْسِهِ وَيُسَمِّيهَا أُمَّ مَغِيثٍ

(خط. عن ابن عمر)

RE. 553/1 (*Kâne yahtecimu fî re'sihî, ve yüsemmihâ: Ümme muğîsin.*)

(*Kâne yahtecimu fî re'sihî*) “Peygamber SAS Efendimiz başından hacamat olurdu, (ve

¹ Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XIII, s.94, no:7079; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

yüsemîhâ: Ümme muğîsin.) ve buna *ümm-ü muğîs*, yani “kurtarıcıların, imdâda yetişicilerin anası” adını verirdi.

Rahmetli Abdülaziz Hocamız da, “Cankurtaran” olarak isimlendirmiş. O da bugünün Türkçesine uygun bir tabir olarak bir tatlı hatıra...

Ümm-ü muğîs diye adlandırmış. *Muğîs*, insanın imdâdına yetişip onu kurtaran demek. *Ümm-ü muğîs*, kurtaranın anası, kurtaran tedbirlerin aslı, esası, kökü, anası mânasına geliyor. Peygamber SAS Efendimiz başından hacamat olur, bunu da bu kelime ile methedermiş.

“—Hacamat olmak ne demek?”

Belki genç kardeşlerimiz bilmezler; kan aldırarak demek.

Kan aldırmanın şeklini de belki bilmezler. Baştan veya alından, kürek kemiklerinin veya omuzlarının arasından veya sırtından çeşitli usullerle kan aldırarak; buna hacamat olmak deniliyor. Arapça’da *ihcâm*...

Efendimiz SAS bu tedbiri çok kullanırlardı, kendisi de hacamat olurlardı. Hele hele birisi “Başım ağrıyor” diye şikâyette bulunursa, ona muhakkak hacamat olmasını tavsiye ederlerdi. Bu tıbb-ı Nebevî dediğimiz, Peygamber Efendimiz’in tıbbı dair tedbirlerinden birisidir.

Tabii hacamat olunca insanın kanı akıyor; hacamat yapılan, kesilmiş olan yerlerden koyu, pıhtılaşmış, koyulaşmış bir kan akmış oluyor. Böylece insanın kanı tazeleniyor, kendisine bir hafiflik geliyor; başına bir hafiflik geliyor,

vücuduna bir rahatlık geliyor, kalbinin yükü azalıyor. İbadet ve taatleri daha kolay yapma durumu mümkün oluyor.

Sanıyorum, Arabistan'da sıcaklar çok daha müthiş, insanı kavurucu. İklim daha sert, daha başka türlü... Orada herhalde bu aşırı sıcaklardan insanın sıhhati daha çok zarar görüyor. Zaman zaman hacamat olmak suretiyle kanın tansiyonunu indirip tazelenmesini sağlamak ve kan hâsıl eden dalak, ilik gibi uzuvların çalışmasına imkân vermek gibi çeşitli tıbbî faydaları vardır. Doktor kardeşlerimiz meseleyi ayrıca incelesinler. Hatta bana da teklif ettiler de, ben kendim de artık bu rivayetlerden sonra bir hacamat olayım diye düşünüyorum. Bakalım, Peygamber Efendimiz'in bu tavsiyesi inşaallah her çeşit sıhî düzelmeye vesile olur. Çünkü *ümm-ü muğîs*, cankurtaran, imdâda yetişen tedbirlerin anası diye adlandırmış.

Ekseriya baş ağrıları olur, doktorlara gideriz. Ben mesela birisini götürmek için profesörlere gittim; her türlü incelemeyi yaptılar, beyin grafiklerini çıkarttılar ve saire... Yine de mahiyetini anlamadıkları çeşitli ağrılar olabiliyor.

“—Sen dişini bir kontrol ettir.” Peki, dişimizi kontrol ettiriyoruz.

“—Gözünü de kontrol ettir.” Baş üstüne, gözümüzü de kontrol ettiriyoruz, gözlük alıyoruz.

“—Ne teşhisi koydular?”

“—Mahiyeti meçhul baş ağrısı.” İsim koyuyor

ama buna isim koymak denmez ki, mahiyeti meçhul baş ağrısıymış. Bu da bir tedbir. Onun için, tavsiye ederim. Bilhassa başı ağrıyanlar bu hacamat olmayı kullansınlar, görsünler.

b. Hacamat Yaptığı Yerler

İkinci rivayet de yine hacamatla ilgili... Tirmizî ve Hâkim Enes RA'dan; Taberânî İbn-i Abbas RA'dan rivayet etmiş. Kaynakların birkaçında var. Peygamber Efendimiz'in nereden hacamat olduğunu bildiren bir rivayet:²

كَانَ يَحْتَجِمُ فِي الْأَخْدَعَيْنِ وَالْكَاهِلِ وَكَانَ يَحْتَجِمُ
لِسَبْعَ عَشْرَةَ وَتِسْعَ عَشْرَةَ وَإِحْدَى وَعِشْرِينَ

(ت.ك. عن أنس؛ طب.ك. عن ابن عباس)

RE. 553/2 (*Kâne yahtecimu fi'l-ahdeayni, ve'l-kâhili; ve kâne yahtecimu li-seb'a aşrete, ve tis'a aşrete, ve ihdâ ve ısrîn.*)

(*Kâne yahtecimu fi'l-ahdeayni*) “Peygamber SAS Efendimiz omuzun iki tarafındaki *ahdeayn* denilen iki yerden aldırtdırtmış. Bir de omurga kemiklerinin yukarıdan itibaren bir, iki, üç tanesini ihtivâ eden, tam ense kökü dediğimiz kısımdan aldirtirmiş. (*Ve'lkâhili*) Bir de küreğin

² Tirmizî, *Sünen*, c.VII, s.374, no:1976; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.123; Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.234, no:7477; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.453, no:8254; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XII, s.96, no:12588; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.132, no:18355; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.208, no:7007.

iki tarafından aldirtirmiş.” Bu mahalli, hacamatı nereden yaptırdığına dair.

(*Ve kâne yahtecimu li-seb’a aşrete*) “Her Arabî ayın 17’sinde, (*ve tis’a aşrete*) 19’unda, (*ve ihdâ ve işrîn*) ve 21’inde aldirtirmiş.” Bu da zamanı...

Ayın ortasına kadar, hilâlin gittikçe büyüdüğü dolunay hâline geldiği zamana kadar yapmak uygun görülmemiş. Ayın küçülmeye başladığı zamanda yapmak uygun görülmüş. O da asırların tecrübesi, onun da bir sebebi, inceliği vardır.

Mâlum, denizler bile *med-cezir* oluyor; ayla ilgili, ayın dolunay olması, küçülmesi, büyümesiyle ilgili yeryüzünde bazı olaylar cereyan ediyor. Ay hilâl olarak görünür, büyür büyür, dolunay olur. Dolunay olduktan sonra gündün güne küçülür küçülür, tekrar hilal olur. Sabahleyin, sabah namazına gelirken gökyüzü berraksa görürsünüz.

Sabah görünen eskidir. Akşam görünen yenidir. Yeni hilâl akşam görünür çünkü güneşten sonraya kalmış demektir. O yeni hilâl oluyor.

Hacamatı hilâlin dolunay olduğu zamana kadar yapmak doğru değil. Dolunayın gittikçe küçülmeye başladığı zamanlarda, tek günlerde yapmak tavsiye ediliyor. Hacamatın zamanı böyle bildirilmiş.

Buna göre denersiniz, yaparsınız. Doktorlar da kan aldırmanın faydasını zaten söylüyorlar.

Tevfik Efendi diye birisi vardı, Ankara’da, tıbbî tedavilerle meşgul olan bir kimse. Bir yakınınının

dağ gibi, levent gibi oğlu; belden aşağısı, ayakları tutmuyor. Delikanlı, 19-20 yaşında, ömrünün baharında, çok güzel, yakışıklı; ayaklarına felç gelmiş, tutmuyor. Çare bulamamışlar. Diyar diyar dolaşmışlar, olmamış. Bu onun ayaklarının tutmadığını duymuş, “Bir göreyim!” demiş. Bakmış, kendi tecrübesine göre; “Ben bunu tedavi ederim; ama dayanamazsınız.” demiş.

“—Aman çare yok; Türkiye’yi, Avrupa’yı dolaştık, çare bulamadık.”

“—Ben bunu yaparım, tedavi ederim.”

“—Nasıl edeceksin?”

“—Ben bunun ayaklarını belli bir usûle göre, sırayla aşağı doğru çizeceğim, kanatacağım, kan akacak. Ondan sonra bayılacak. Korkmayacaksınız, iki-üç gün baygın durabilir, endişe etmeyin. Ondan sonra geçer.”

“—Pekiyi” demişler, razı olmuşlar. Denize düşen yılanı sarılır. Boğulmaktansa sarılıp kurtulmaya bakıyor. Artık ayağı kurtulsun, son çare diye...

Kendisi anlatıyor: Baldırlarını, ayağını aşağıya doğru belirli çizgiler hâlinde çizmiş.

“—Nasıl bir kan aktı?” diyor.

“—Simsiyah...”

Demek ki orada durgunlaşmış, artık pıhtılaşmış.

“—Simsiyah kan aktı, aktı, aktı... Sonra güzel, renkli, pırıl pırıl kan yavaş yavaş akmaya başladı.” diyor.

“—Tabii aktı, evdekiler telaşlanmaya başladılar. Çocuk kendinden geçti, bayıldı. Hakikaten iki-

üç gün kendine gelemedi.” diyor.

Ondan sonra tabii yaralar hemen kapanıyor.

Allah insanın vücuduna öyle kabiliyet vermiş ki; insan vücudunu incelese parmağını kaldırır, kelime-i şehâdet getirir, müslüman olur. O kadar kabiliyet vermiş.

Kanın terkibi bir kere başlı başına bir âlem... Bu kan vücudumuzun her tarafına bir dağıtım sistemi ile gidiyor geliyor. Kalpten pompalanıyor, parmaklarımızın ucuna kadar gidiyor. Gitmediği yer yok. O teşkilatı nasıl kurdun?

Kanın kendisinin içinde ordu var, bizim canımızdan ayrı canı olan varlıklar var; akyuvarlar, alyuvarlar var, daha başka bir sürü madde var; A grubu, B grubu, O grubu, Rh+ , Rh-, bildiğimiz bilmediğimiz; ilim ilerledikçe neler görülüyor. Ama onların her birisinin ayrı aklı var, hayatı var, faaliyeti var; yaşıyorlar, doğuyorlar, ölüyorlar. Allah Allah... Biz kendimizi tek bir şahıs sanıyoruz. Biz bir kâinatız, deryayız, âlemiz; içimizde nice nice varlıklar var, her birisinin ayrı canı var, ayrı hayatı var; ölen ölüyor, haberimiz bile olmuyor, biz devam ediyoruz. “Biz” dediğimiz şey, “ben” dediğimiz şey, bizim varlığımız, benliğimiz, ruhumuz bu birliği sağlıyor. Ölen ölüyor, gelen geliyor, giden gidiyor; vücut devam ediyor.

Onun için:³

مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ

³ Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, c.2, s.1529, no:2532.

(Men arafe nefsehû, fekad arafe rabbehû)
“Kim nefsinin bilirse, Rabbini de bilir.” sözünün mânasını araştırırken bir de demişler ki, izahlardan bir tanesi:

“—İnsan şu vücudunun ne olduğunu bir iz’an ile, irfan ile dikkatlice incelese hayran olur, Yaradan’a âşık olur ve kelime-i şehâdet getirir, imana gelir.”

Bu kadar güzel sanatı, bu kadar güzel düzeni, bu kadar mükemmel nizamı koyan Allah’ı kabul etmemek, ona kulluk etmemek mümkün mü? Değil... İnsan âşık olur, hayran kalır.

Bu kan birazcık aktı mı, kendisi yaranın yerini kapatıyor. Trombosit mi varmış, adı neyse, çeşit çeşit maddeler... Açılan gediği kapatıyor, orasını örüyor, kan pıhtılaşıyor, kabuk bağlıyor, ondan sonra kabuk kuruyor, bakıyorsun deri de orasını kapatmış; o o taraftan örüyor, bu bu taraftan örüyor, kapatıyorlar; deri tamir oldu.

Var mı dünyada, insanoğullarının yaptığı âletler içinde kendi kendisini tamir eden? Yok...

İşte insan var. İnsanoğlunun vücudu kendi kendisini tamir ediyor. Hatta o kadar tamir ediyor ki; beş yıl önce sende olan şeylerin listesini bir çıkartsalar, şimdi sende hiçbirisi yok. Hepsi gitti, yenisi geldi. Ama sen kalmışsın. Nasıl olmuşsa o da ayrı bir harika, ayrı bir âlem, ayrı bir ilim, ayrı bir hayranlık duyulacak şey...

İşte bu kan bacaklarından akmış, kurumuş, çizik yerleri kalmış. Ondan sonra kendine gelmiş, yemek istemiş. “Dur bakalım, bir basayım...” ayağı basmış, yürümüştü, kurtulmuş gitmiş.

Demek ki bir şeyin fazlası da zarar veriyor. Kan da fazla olduğu zaman zararlı oluyor, onun da hacamatla alınmasında fayda oluyor.

Bir de bir ibret daha var; durduğu zaman pıhtılaşıyor, felçlere sebep oluyor. Müslüman da durmayacak! Her şeyden ibret alacağız ya... Ârif ibret gözüyle bakar, ibret alır. Kan durduğu yerde durunca pıhtılaşıyor, felce, tıkanıklığa sebep oluyor; o zaman müslüman da durmayacak.

Ya ne yapacak? Çalışacak, hareket edecek, cıvıl cıvıl, pırıl pırıl olacak.

“—Biz müslümanların bir zamandan beri genel yapısı nasıl?” Tembel, durgun, konuşmaz, düşünmez, çalışmaz, gezmez, oturmaz... Oturdu mu kalır. Yattı mı kalır. Öyle bırak, öyle kalır. Mübarek, biraz gez!

Halep’i ilk defa gördüğüm zaman utandım, muhterem kardeşlerim!

Halep... İşte Diyarbakır, işte Antep, ondan sonra birazcık gidiverdin mi, Halep! İstanbul’la Bursa arası gibi...

Halep nasıl bir şehir?

Tıpkı bizim Bursa gibi, Manisa gibi, bizim Anadolu’nun bir İslâm şehri gibi, hiçbir farkı yok.

“—Ben niye yıllar yılı oraya gitmemişim!” diye bir utandım... 74 yılında. Çok utandım!

O kadar içimize kapanmış, o kadar dünyaya küsmüş, o kadar faaliyet yapmaktan uzak kalmış, o kadar cahil kalmışız ki... Gez biraz!

İyi ki Allah-u Teâlâ bize haccı farz eylemiş, el-hamdü lillah... O farza da hamd ü senâlar olsun... İyi ki umreyi emretmiş. Yoksa başımızı evimizden çıkartıp da dışarı bakacak hâlimiz kalmayacak. Durduğumuz yerde küfleneceğiz. Örümcek duvara bir ip atacak, bizim omzumuzla duvar arasında yuva kuracak.

Neden? Kıpırdamıyoruz ki! Dünyadan haberimiz yok! Komşularımızdan haberimiz yok! Afganistan ne oluyor? Kafkasya'da ne oluyor? Orta Asya'daki müslüman kardeşlerim ne oluyor? Bulgaristan'dakiler ne oluyor? Yugoslavya'da ne var?

Arnavutluk'un yüzde 99'u müslümanmış, gelmiş bir komünist rejim... Aliyev ne demek?

“—Ali oğlu” demek.

Adı Ali, Veli... Bundan öncekinin de adı Enver Hoca'ydı...

Ama ilgilenmemişiz, takip etmemişiz. Oyuna getirilmişiz. Bizi birileri aldatmış. Kim aldatmışsa...

İnsan aptal oldu mu aldatacak birisi bulunur. Kusur aldatanda değil, aldananda... Çünkü aldatacak bir insan bulunur.

Dünyaya şöyle bir baktığın zaman; ormanlar âlemine, balıklar âlemine, kuşlar âlemine baktın mı, bir mücadele, bir hareket görüyorsun. Küçük balığı büyük balık arkadan geliyor, yutuyor. Küçük kuşu büyük kuş geliyor, yakalıyor, yutuyor. Ormanlarda o hayvan o hayvana saldırıyor, ötekisi ona saldırıyor. Tilki tavşanı

yakalıyor, arslan tilkiyi yakalıyor, insan arslanı yakalıyor. Böyle bir gürültü patırtı...

Müslüman bu dünyada gözünü açacak, Allah müslümanları birbirine kardeş etmiş, ilgilenecek.

Şimdi iki-üç gündür aklım başımdan gidiyor; Azerbaycan'da 1500 kişi ölmüş. Şehrin içinde bombalar patlıyor. İkinci bir Çekoslovakya... Bütün İslâm âleminin, hepimizin hop oturup hop kalkmamız lazım. Çünkü orada müslüman kardeşlerimiz var. Niye böyle yapıyor?

Her yerde perestroyka ve glasnost, açıklık politikası, yeniden şekillenme politikası varken, niye benim kardeşimin diyarına zincir üstüne zincir vuruluyor? Niye toprakla tüfeklerle saldırılıyor?

Biz gafil, tembel, gevşek, habersiz, desteksiz olduğumuzdan herkes bizi eziyor, tek tek bir köşede her birimizi haklıyorlar. Onlar birbirleriyle birlik beraberlik içinde olduğundan...

Ermenistan'da bir zelzele oldu; Amerika'dan, Avrupa'dan, dünyanın her yerinden yardım yağdı. Biz de yardım ettik, insancıl bir hizmet diye, Türkiye de yardım etti. O yardım sandıklarının bazısının içinden oraya silah, mühimmat sevk edildiği söyleniyor. Şimdi o silah ve mühimmat ile bizim kardeşlerimize Rus ordusuyla beraber saldırıyorlar.

⁴⁶ 20 Ocak 1990 gecesi Sovyetler Birliği ordusu ve KGB Azerbaycan'daki gösterileri bastırdı, çok sayıda Azeri kardeşimiz öldürüldü ve yaralandı. Resmi rakamlara göre ölü sayısı 133, yaralı sayısı 611'dir. 841 kişi tutuklanmıştır.

Azerbaycan'da neler oluyor, haberimiz yok. 1500 kişi mi öldü, daha fazla mı öldü... Helikopterlerle, tanklarla saldırıyorlar.

Bunların hepsi neden? Bizim kanımızın donmuş olmasından.

Nasıl bacaktaki kan deverân etmediği zaman kapkara oluyor donuyorsa, müslüman da hareketli, cevval, çalışkan olacak.

Allah bizi çalışkan müslüman eylesin...

c. Peygamber SAS'ın Konuşma Tarzı

Üçüncü rivayet Hz. Âişe Anamız'dan. Buharî'de, Müslim'de, Ebû Dâvud'da var. Peygamber SAS Efendimiz'in konuşma şekli nasıldı, ona dair:⁵

كَانَ يُحَدِّثُ حَدِيثًا لَوْ عَدَّهُ الْعَادُّ لَأَخْصَاهُ

(ق. د. عن عائشة)

RE. 553/3 (*Kâne yühaddisü hadîsen, lev addehu'l-âddu leahsâhu.*) (*Kâne yühaddisü hadîsen*) “Peygamber SAS Efendimiz, konuştuğu zaman öyle bir şekilde söz söyler, konuşurdu ki, (*lev addehu'l-âddu leahsâhu*) saymak isteyen birisi kelimelerini, harflerini saymak istese sayacak kadar açık konuşurdu. Tane tane, berrak konuşurdu.”

Pırıl pırıl, hiçbir şey gürültüye, gargaraya gitmezdi. Duyulmaz, yanlış duyulur, “Öyle mi dedi, böyle mi dedi?” tereddüt edilir; öyle değil. Ga-

⁵ Buhârî, *Sahîh*, c.XI, s.402, no:3303; Müslim, *Sahîh*, c.XIV, s.290, no:5325; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.433; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.136, no:4677; *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.146, no:18338; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.208, no:7008.

yet âşikâr, tane tane, hiç başka türlü anlaşılma-
ya mahal bırakmayacak, meydan vermeyecek
şekilde tek tek konuşurdu. Sayılabilecek gibi,
tatlı fakat yavaş, anlaşılır bir şekilde konuşur-
du. Sevimli konuşurdu. Kesik konuşup da insanı
sıkacak tarzda değil. Hızlı konuşmazdı. Biraz
hızlıca yürürdü de konuşması hızlı değildi. Sanki
yokuştan aşağıya yürüyormuş gibi, biraz öne eği-
lerek hızlı yürürdü. O da cevâliyetinden... Ama
söz anlaşılmak için söylediğinden, sözü tane
taneydi. Sözü gargaraya, gürültüye getirmezdii.
Sayılacak gibi net konuşurdu Peygamber SAS...

d. Bıyıklarını Çok Kısaltırdı

Peygamber SAS, evinde hizmetiyle meşgul olan
Ümmü Ayyâş'tan ve Hasen Rh.A'ten rivayet
edildiğine göre:⁶

كَانَ يُخْفِي شَارِبَهُ
(طب. عن أم عياش مولاته)

RE. 553/4 (*Kâne yahfî şâribehû.*) “Peygamber
SAS Efendimiz bıyıklarını çok kısaltırdı.” Sakalı
uzatırdı, bıyıklarını kısaltırdı. O kadar kısaltırdı
ki, kılların azlığından burunla dudak arasındaki

⁶ Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.299, no:8842; Ümm-ü Ayyâş
RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VI, s.284, no:6426; Şeybânî, *el-
Âhâd ve'l-Mesânî*, c.I, s.614, no:742; Tahâvî, *Şerhü'l-Maânî*, c.IV,
s.231, no:6086; Beyhakî, *Şuabü'l- İman*, c.V, s.223, no:6449;
Bezzâr, *Müsned*, c.II, s.221, no:5399; İbn- Ebî Şeybe, *Musannef*,
c.VIII, s.377, no:26005; İbn-i Sa'd, *Tabakât*, c.I, s.449; İbn-i
Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XXXVIII, s.315; İbn-i Hacer, Abdullah
ibn-i Ömer RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.127, no:18321; *Câmiü's-Sağîr*, c.II,
s.208, no:7009.

kısmın derisi sezilecek gibi... Tamamen tıraş değil, kökünden kazımak tarzında değil; ama o kadar azaltırdı ki derisi belli olacak kadar. Bazısı koç bıyığı gibi bıyık yapar, kıvırır... Öyle değil. Kimisi bıyığını bir sıvazlar... Öyle değil. Nasıl? Az, gayet aşağıya alınmış, kısa kesilmiş durumda olurdu. Sakalını uzatırdı. Sakalın uygun olan şekli; bir tutam tutulacak kadar olması. Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi sakalın hafif olmaması, uzun olması. Çok da aşırı uzun değil, belli bir ölçü içinde uzun olması. Bıyığın da kısaltılması... Kendisi de bıyığı kısaltırdı.

Biz şimdi ne yapıyoruz?

Tabii uymaya çalışan kardeşlerimiz uyuyorlar, ittibâ ediyorlar, Allah razı olsun. Genel olarak mecbur olmadığı halde birçok kimse sakallarını kökünden kesiyor, bıyıklarını bırakıyor. Halbuki Peygamber Efendimiz bıyıkları çok hafifletirdi, sakalı salıverirdi.

Efendimiz'in elinde ustura, kazıtma imkânı var. Saçını kazıtırdı. O zamanda ustura bilinmeyen bir âlet değil. Ustura var, kazıma, kökünden tıraşlama mümkün. *Halk* derler, halk etmek. *Hallâk* da berber demek, kazıyan mânasına. Yapabildikleri bir şey, yapılmayan bir şey değil... Ama Peygamber Efendimiz sakalını kazıtmazdı. Bıyığını azaltırdı, sakalını uzatırdı. Bizim de öyle yapmamız lazım. Madem isteseydi kazıtırdı, kazıtmıyor, bizim de o tarzda yapmamız lazım. Müslümanın genel yapısı budur.

Bizde tıraş modası Batı'dan Tanzimat'la beraber geldi. O zamana kadar komutanı, padişahı,

veziri, askeri, herkes sakallı idi. İster Mimar Sinan olsun, sakallı; ister padişah olsun, sakallı; isterse sadrazam olsun, herkes sakallıydı. Sonra Tanzimat'la beraber Batı modası geldi, o zaman tıraş modası girdi. O zaman müslüman ahâlinin töresine aykırı olduğu için kötü karşılanmış; ama frenk modası, alafranga modası girmiş.

Sonra sanki bir mecburiyet hâline geldi. Şimdi de polisler sakal ve bıyıklarını kesmek zorundadır, devlet memurları hâkeza öyle... Neredeyse Diyanet'in mensuplarını bile sakal bırakmasınlar diye bir ara zorlayacaklardı.

Kravatı zorluyorlar, "İlle bu kravatı takacaksın!" diye. Bunu taktığın zaman, insanın gırtlığına kement geçirilmiş gibi oluyor. Bunun yazı var, kışı var... Sonra bizim töremiz, âdetimiz değil. Kendi âdetimize uygun tarzda olması lazım. Hele hele dinî kıyafet, cübbe mesela rahat bir kıyafettir. Eski, yerli gömleklerimiz yakasız, düz olurdu, boynu açmalı olurdu veyahut "hâkim yaka" dediğimiz gibi hafif bir şey olurdu. Kulaklı gömleğe "frenk gömleği" derlerdi, Fransızların gömleği diye. Bunları hep unutmuşuz, onlara uymuşuz.

Uymak zorunda değildik, uymamalıydık, kendi şahsiyetimizi korumalıydık. Nasıl İskoçyalı entari giyiyor, acayip çalgısını çalıyor... Nasıl Yunanlının ucu kıvrık papucu var... Nasıl Bavyeralının tüylü şapkası var, kendine göre... Biz de kendi âdetimize bağlı kalabilirdik.

Mümkün mertebe her şeyimizi Rasûlüllah SAS Efendimiz'e uydurmamız lazım!

Abdullah ibn-i Ömer RA hacda ne yaptı? Müzdelife'ye geldiği zaman bir yerde devesinden indi.

“—Dur bakalım, bu alim bir kimse, niçin indi?” diye herkes dikkat ediyorlar. Rasûlüllah'ın zamanını yaşadı, onun maiyyetinde bulundu, bilgisi çok, Hz. Ömer'in oğlu, ebâdile-i erbaa'dan, dört meşhur Abdullah'tan bir tanesi; Abdullah ibn-i Mes'ûd, Abdullah ibn-i Amr ibnü'l-Âs, Abdullah ibn-i Abbas, Abdullah ibn-i Ömer... *Rıdvanu'llâhi aleyhim ecmaîn...*

Devesinden indi. Deveden inmek kolay değil, binmek de kolay değil. İndi, herkes merakla baktı; hiçbir şey yapmadı, tekrar deveye bindi. Dediler ki;

“—Ey Ömer'in oğlu, mübarek, niye indin, sonra niye bindin?”

“—Bilmiyorum. Ama Rasûlüllah Efendimiz tam buraya geldiği sırada hacda böyle yaptı, burada bir indi, bir tekrar bindi. Ben de onun için yapıyorum.” dedi.

Peygamber Efendimiz'in ashâbının ona bağlılığı böyleydi.

“—Neden? Niçin? Öteki türlü yapsam olmaz mı?”

Olmaz. Rasûlüllah Efendimiz gibi yapmak, o bizim örneğimiz olduğundan, ona ittibâ etmek farz olduğundan, emrini buyruğunu tutmak vazife olduğundan öyle yapmaya çalışmamız lazım. Kılık kıyafetimizde de, her şeyimizde de uymamız lazım; çünkü sünnet... Hepsinde bir faydası vardır.

Her zaman söylüyorum; sakallı olduğu zaman ve sakal da sünnet miktarı uzadığı zaman insanın boğaz ağrıları olmaz. Ben her kış bu bademcikten, boğaz ağrısından neler çekerdim... Çünkü buraları kazıtıyorsun, soğuk doğrudan doğruya geliyor, buraya yapışıyor. Ama burası korunduğu zaman o rahatsızlık olmuyor.

Sonra insana bir heybet veriyor; herkes bir baktığı zaman sakallıdan korkar, çekinir, sayar. Sonra sakal insanı korur. Sakallı insan hatalı bir şey yapsa hemen karşı taraf yapıştırıyor, ne diyor?

“—Sakalından utan!” diyor.

“—Tamam, sakalımdan utandım.”

Demek ki hafif bir işi sakala yakıştırmıyorlar. O bakımdan çok faydaları var.

Efendimiz bıyıklarını kısaltırdı, sakalını uzatırdı.

Allah her şeyimizi Rasûlüllah’a uydurmaya hepimizi muvaffak eylesin...

e. Bir Yemin Ediş Tarzı

Buharî ve Ahmed ibn-i Hanbel (*Rahmetu’llâhi aleyhimâ*)’nın kitaplarında var. Tirmizî ve Neseî’de de varmış. İbn-i Ömer RA’dan rivayet ediyorlar:⁷

⁷ Buhârî, *Sahîh*, c.XX, s.293, no:6127; Tirmizî, *Sünen*, c.VI, s.22, no:1460; Ebû Dâvud, *Sünen*, c.IX, s.84, no:2840; Neseî, *Sünen*, c.XII, s.56, no:3701; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.25, no:4788; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.X, s.175, no:4332; Neseî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.III, s.122, no:4703; Taberânî, *Mu’cemü’l-Ke-bîr*, c.XII, s.296, no:13163; Beyhakî, *Sünenü’l-Kübrâ*, c.X, s.27,

كَانَ يَخْلِفُ لَا وَمُقَلِّبِ الْقُلُوبِ

(حم.خ.ت.ن. عن ابن عمر)

RE. 554/5 (*Kâne yahlifu: Lâ, ve mukallibi'l-kulûbi.*)

Peygamber Efendimiz şu ibareyle yemin ederdi: (*Lâ ve mukallibi'l-kulûb.*)

Burada mukallibu diye ötre harekelemiş. Vav yemin vavı olduğundan mukallibi'l-kulûb olacak. Metni takip eden kardeşlerimizin dikkatini çekerim. Orası yanlış harekelenmiş.

Peygamber Efendimiz'in çeşitli yemin şekilleri var... Bir tanesini hatırlarsınız, nasıl yemin ediyordu?

(*Ve'llezî nefsi bi-yedihî*) “Canım kudreti elinde olan, o Rabbü'l-âlemîn Allah'a and olsun.” diye, bir yemin şekli bu.

(*Ve'llezî nefsi bi-yedihî*) “Nefsim yed-i kudretinde olan Allah'a yemin olsun.” diye tercüme ediyorlar. Ama “yed-i kudret” deyince millet 6'dan sonraki 7 rakamı sanıyor, yedi kudret sanıyor. Allah'ın kudretinin sonu mu var? Yanlış bilgi veriyorlar.

Hani generalin birisi bilmediği için demiş ki; “—Hıristiyanlar Allah'a ‘Allah baba’ diyorlar.

no:19600; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.245, no:2350; Ebû Ya'lâ, *Müsne'd*, c.IX, s.332, no:5442; Bezzâr, *Müsne'd*, c.II, s.259, no:6053; Abdullah ibn-i Mübârek, *Müsne'd*, c.I, s.178, no:174; Abd ibn-i Humeyd, *Müsne'd*, c.I, s.241, no:741; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.III, s.446, no:12616; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Câmiü's-Sağîr, c.II, s.209, no:7010.

Günah, şirk, öyle şey olmaz. Ama biz de ‘Allah ana’ demişiz.”

“—Nereden demişiz, biz hiç der miyiz? Müslümanlar *Lâ ilâhe illallah* derler, hiç öyle der mi?”

“—Mevlid okurken diyorlar.”

Allah adın her kim ol evvel anâ; Her işi âsân eder Allah anâ...

Mübarek, buradaki ana, “ona” mânasına, “anne” mânasına değil ki! Onu bilmeyince cahil insan, başka türlü şeylere akli kayabiliyor.

“—Nefsim yed-i kudretinde olan Allah’a and olsun ki...” Ne demek?

“—Kudreti elinde...” demek.

Yed, el demek. Oradaki 7 rakamı değil; 6, 7, 8, 9 dediğimiz 7 rakamı değil.

O karışıklık olmasın diye (*ve’llezî nefsi bi-yedihî*) sözünün tercümesini nasıl demek lazım?

“—Canım kudreti elinde olan Allah’a yemin olsun ki...”

“Dilerse yaşatır, dilerse öldürür, dilerse yükseltir, dilerse alçaltır, dilerse zengin eder, dilerse fakir eder... Her şey onun kudretindedir. Canımın akıbeti onun buyruğuna bağlı, ne dilerse öyle yapar.” demek oluyor. Tabii imandan doğan güzel bir yemin şekli...

Burada da bir başka yeminini görmüş oluyoruz. Birisi bir şey söyledi;

“—Şöyle mi bu iş, yâ Rasûlallah?”

“—*Lâ, ve mukallibi'l-kulûb...* Gönülleri, kalpleri kılıktan kılığa, halden hale çeviren Allah’a and olsun ki öyle değil.” diye böyle yemin ederdi.

Mukallibi'l-kulûb ne demek?

“—Kalpleri, gönülleri istediği tarafa döndüren Allah” demek. Dilerse sevdirebilir, dilerse nefret ettirir.

“—Falanca hoca efendiyi çok seviyorum.”

“—Mübarek, neden seviyorsun?”

“—Vallahi bilmem, Allah bir sevgi vermiş içime, seviyorum.” İşte kalbi o tarafa döndüren Allah...

Allah bir kulu sevdi mi yakın meleklerine emreder ki:

“—Ben filanca kulumu seviyorum, siz de sevin!”
Onlar da semâvât ehline seslenirler ki:

“—Allah filanca kulu seviyor, siz de sevin!”
Onlar da yerdeki varlıklara bildirirler ki:

“—Allah filanca kulu seviyor, siz de sevin!”

Böylece Allah’ın sevdiği bir insanı melekler sever, gök ehli sever, yer ehli sever, herkes sever.

Allah dilediğini de sevdirtmez. Nefret uyandırır.

Allah dilerse insanın gönlünü hoş eder, dilerse boş eder, dilerse

mutlu eder, dilerse mutsuz eder, dilerse mü’min eder, dilerse kâfir eder. Edepsizlik, terbiyesizlik yaparsa; rahmetini çeker, hidayetini alır, adam

tepesi üstüne gider. Neden?

Edepsizlik etti. O Erhamü'r-râhimîn olan Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne karşı kulluğunun edebine riâyet etmedi de ondan tepetaklak gitti. Bu edepsizliğinin cezasıdır.

Edep bir tâc imiş, nur-u Hüdâ'dan Giy ol tâcı, emin ol her beladan Edep, Allah'ın nurundan bir nurdur, insanın başında mânevî bir taçtır. İnsan edepli oldu mu Allah'ın lütfuna erer. Edepsiz oldu mu kahrına, gazabına uğrar.

Kalpleri çeviren Allah'tır. Hâkim olan Allah'tır. Halden hale döndüren Allah'tır.

“—O kalpleri, gönülleri oradan oraya çeviren, ters-yüz eden, aksi istikamete, farklı farklı hallere çevirmeye muktedir olan Allah'a yeminler olsun ki, mesele senin dediğin gibi değil, öyle değil, şöyle...” diye, Peygamber Efendimiz'in yemininde bunu kullandığı olurdu.

f. Zemzem Suyunu Medine'ye Taşırdı

Bundan sonraki rivayet Hz. Aişe RA'dan:⁸

كَانَ يَحْمِلُ مَاءَ زَمْزَمَ

(ت.ك. عن عائشة)

RE. 553/6 (*Kâne yahmilu mâe zemzeme.*)
“Peygamber SAS Efendimiz zemzem suyunu taşırdı.”

⁸ Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.64, no:886; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.139, no:4683; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.138, no:18390; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.209, no:7011.

“—Ne demek taşırdı?”

Yani hacdan, Mekke’den Medine-i Münevvere’ye gelirken taşırdı, isteyenlere ikram ederdi. Onun için hacılar böyle yapıyorlar, bidonlara dolduruyorlar, gittikleri yerlerde ikram ediyorlar. İyi ki bu bidonlar çıktı. Eskiden ağzı lehimli galvaniz zezem tenekeleri vardı. Daha eskiden kim bilir nasıl getiriyorlardı?

Eskiden herhalde Zemzem suyu getirmek daha zordu. Zaten develerle sallana sallana üç ayda gidecek, üç ayda gelecek. İstanbul’dan hac yolculuğu üç ay gitmek, üç ay da gelmek, altı ay, üç ay da vaktini oralarda geçirse, Ramazan’ı orada yapar, iki bayram arasında oturur, haccı yapar, gelir; bir sene. Bir senelik nafakasını ailesine bırakacak da hacca öyle gidecekti eskiden...

Şimdi el-hamdü lillâh hacıları, umrecileri Yeşilköy havaalanına gidiyoruz, uçağa bindiriyoruz, “Hadi selâmetle!” uğurluyoruz. O Mekke-i Mükerrreme’ye varıyor, biz burada trafikten daha karşı tarafa, Üsküdar’a gidemiyoruz. O varıyor. Allah’ın büyük lütfü...

Eskiden Zemzem suyunu getirmek çok zormuş, şimdi damacanalarla alıyoruz. Bir arkadaşımız:

“—El-hamdü lillah! Hocam, 27 bidon getirdim, iç içebildiğin kadar.” diyor.

Maşaallah, kalabalık aile hâlinde gitmişler, her birisi şu kadar getirmiş.

Peygamber Efendimiz Zemzem suyunu taşırdı.

Zemzem suyu öyle sıradan bir su değildir. Zemzem suyu yeryüzünün en şerefli sudur. Hangi niyetle içilirse ona fayda verir, deva verir. Açlık gitsin diye içilirse, insanı doyurur.

Ebû Zerr-i Gıfârî Hazretleri müşriklerle bir inatlaşmaya girdi; *Lâ ilâhe illallah* dedi, hücum ettiler, vurdular. Kâbe'nin örtüsüne saklandı. Ertesi gün yine *Lâ ilâhe illallah* dedi, yine kavga gürültü... Yine Kâbe'nin örtüsüne saklandı. Onu dışarıya da çıkartmadılar. Örtüye saklandı mı vuramıyorlar, Kâbe'ye hürmetlerinden vurmaya korkuyorlar. Örtünün altına saklanınca bir şey yapamıyorlar. Kapıyı da kilitliyorlar, dışarı çıkmak yok. Kâbe'nin etrafında, tavaf yerinin çevresinde... Bir ay orada kaldı! Yemek yok, ekmek yok... Bir şey var; zemzem suyu var.

Peygamber Efendimiz sordu:

“—Yâ Ebâ Zerr, ne yedin, ne içtin?”

“—Zemzem suyu içtim yâ Rasûlallah.”
Şişmanlamış, kilo bile almış.

Zemzem suyunun içinde her türlü mineral var. Şimdi tabii çok çekildiğinden bilinmiyor. Eskiden zemzemin üstünde bir de kaymağı olurmuş. Sabaha kadar çekilmeyip durdu da sabahleyin bir kovayı daldırdın mı zemzemin üstünde zemzem suyu kaymağı olurmuş. Eskiden kaymak tabakası da birikirmiş. Tabii şimdi boru suyun içine girdiğinden, motorla çalışıp çektiğinden o kaymağı yemek herkese nasip olmuyor. Ama eskiden öyle olurmuş.

Zemzem kuyusunun kendisi bir kuyudur fakat belli bir mesafesinden sonra yan tarafa doğru

Hacerü'l-Esved'in olduğu köşeye doğru, Kâbe'ye doğru bir kolu gider. Ona "zemzemin kursağı" derler. Zemzem kuyusu aşağı doğru bir kuyu gider ama – içine dalgıç daldığı zaman– bir de Kâbe tarafına doğru bir kol gider, oradan şırıl şırıl su gelir. Suudlular içerisine dalgıç indirmişler, temizlemişler, birçok malzeme çıkartmışlar. Kim bilir neler çıkarttılar... Söylemiyorlar ama onun içinde neler vardır, ne tarihî malzeme vardır... Zemzem kursağını orada okumuştum; zemzemin içinde bir yol var, aşağıya dalgıçla dalsa, Kâbe'ye doğru bir yol gidiyor, onun altına doğru geliyor.

Allah o mübarek sudan yerinde kana kana içmeyi, maddî mânevî her türlü hastalıktan sâlim olmayı, ilm-i nâfiye, faydalı ilme sahip olmayı, geniş rızka sahip olmayı, her türlü hastalıktan şifa bulmayı nasib etsin...

Babamın kulağının üstünde el ayası kadar bir hastalık oldu. Deri kabarıyor, patır patır çatlıyor, kabuk gibi... Fakat acımıyor, sulanıyor, tatlı tatlı kaşınıyor. Doktorlar, ilaçlar; çare yok... Senelerce devam etti.

Mantar gibi bir hastalık. Geçmiyor da... Tabii ben Ankara'da oturuyorum, arada geliyorum, yine gidiyorum. Bir ara bir geldim, baktım, babamda o rahatsızlık yok.

“–Ne oldu baba?” dedim.

“–Onu Hicaz'da bıraktık.” dedi.

“–Nasıl bıraktın?”

“–Geçsin diye zemzem suyu sürdüm, geçti.”

dedi.

Doktorların iyi edemediği, ilaçların çare etmediği rahatsızlık böyle gitti.

Bu Zemzem suyu, Allah'ın mübareklik vermiş olduğu bir su, ayrı, şerefi hiçbir suya benzemez.

g. Bayram Namazına Yürüyerek Giderdi

İbn-i Mâce Rh.A Abdullah ibn-i Ömer RA'dan hasen hadis diye rivayet eylemiş:⁹

كَانَ يَخْرُجُ إِلَى الْعِيدِ مَاشِيًا وَيَرْجِعُ مَاشِيًا

(.د. عن ابن عمر)

RE. 553/7 (*Kâne yahrucu ile'l-îdi mâşiyen, ve yerciu mâşiyen.*) (*Kâne yahrucu ile'l-îdi mâşiyen*) “Peygamber Efendimiz bayrama yürüyerek çıkardı, (*ve yerciu mâşiyen*) bayram namazı kıldıktan sonra yürüyerek evine dönerdi.” Bayram zamanı kalabalık çok oluyor. Bayram namazını dışarıda kılmak, “namazgâh” denilen açık yerde kılmak daha iyidir. Bazı mezhepler bu kanaate varmışlar. Peygamber Efendimiz'in zamanında da Medine-i Münevvere'nin etrafında, şark tarafında, yani Bakî kabristanı tarafında bir kalesi, suru vardı, orada kılarlarmış. Bayram namazını şark kapısından çıktıkları zamanki meydanlık

⁹ İbn-i Mâce, *Sünen*, c.IV, s.178, no:1285; Mizzî, *Tehzîbü'l-Kemâl*, c.XVII, s.237; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

İbn-i Mâce *Sünen*, c.IV, s.177, no:1284; Bezzâr, *Müsned*, c.I, s.199, no:1115; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.434, no:3223; Sa'd ibn-i Ebî Vakkas RA'dan.

Hâkim, *Müstedrek*, c.III, s.703, no:6554; Ebû Hüreyre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.88, no:18099; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.209, no:7012.

yerde kırlarmış. Efendimiz yürüyerek gidermiş, yürüyerek gelirmiş. Neden? Sevabı çok... Dağlar, taşlar, ağaçlar, yerler, hepsi; “Evet yâ Rabbi! Bu benim üzerimden geçti, camiye gitti, namazı kıldı.” diye şahit olur. Onun için camiye gelen kimsenin bir yoldan gelip öbür yoldan gitmesi daha iyidir. Caminin çeşitli yerlerinde namaz kılması daha iyidir. Sünneti şurada kılar, farzı öbür tarafta kılar, ondan sonra geriye gelir... Allah’a çok şahit topluyor.

Tabii Peygamber Efendimiz oradaki insanlarla bayramlaşmak, görüşmek, onlara iltifat etmek, güzel cemâlini göstermek bakımından böyle yapardı. Binekle gitmezdi. Binekle gidilebilir. Haccı binekle yaptığı var, kalabalık izdiham olduğundan... Ama yürüyerek giderdi. O da her attığı adımda sevap olduğundandır.

Ankara’da çok sevgili bir kardeşimiz var, Cuma vaktinde ziyaretine gittim. Cuma’ya 1 saat kadar var. Ben arabamla gittim, bir kenara park ettim, dükkânına girdim.

“—*Selâmün aleyküm!*” dedim.

“—*Ve aleyküm selâm...*” dedi.

Hemen çıkarttı, kocaman, içi çubuklu bir hacı misisi, üzerime sürdü; her tarafım el-hamdü lillâh güzel koku... İyi, kuvvetli bir şekilde sürünmüş olduk. Cuma günü güzel koku sürünmek sünnet... Hemen ondan sonra kapıyı kapattı, dükkânın kapısına kilidi asmaya başladı. Daha öğlene bir saat var.

“—Benim araba şurada!” dedim.

“—Yok, yürüyerek gidelim hocam, sevabı çok.” dedi.

Biz hocayız ama o da sevap tüccarı maşaallah...

Efendimiz de bayram namazına nasıl gidermiş?

Yürüyerek gidermiş. Başka bir yoldan yürüyerek gelirmiş. İsteseydi, bir devesi vardı, binebilirdi. O yürümenin fazileti var. Hani camilere, cemaatlara yetişeceğiz diye yürümeleriniz var ya, onlardan ne sevaplar kazanıyorsunuz, bir bilerseniz! Hani pazar günü buraya geliyorsunuz ya; tatile gitmek var, pikniğe gitmek var, yazın sıcak olur, burada sıkışık oturuyorsunuz, kiminiz ayakta kalıyor... Allah ne sevaplar veriyor... Her adımına bir hasene veriyor, bir seyyiesini siliyor, bir derecesini yükseltiyor, insan nice nice hayırlara nâil oluyor. Diğer hadîs-i şeriflerden iki tanesi de aynı konuyla ilgili, onları da okuyalım.

h. Bayram Namazını Ezansız ve Kametsiz Kıldadı

Ebû Râfi' RA'dan hasen olarak rivayet edilmiş. İbn-i Mâce Rh.A rivayet etmiş:¹⁰

كَانَ يَخْرُجُ إِلَى الْعِيدَيْنِ مَاشِيًا وَيُصَلِّي بِغَيْرِ أَذَانٍ
وَلَا إِقَامَةٍ ثُمَّ يَرْجِعُ مَاشِيًا فِي طَرِيقِ آخَرَ

(.د. عن أبي رافع)

¹⁰ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.I, s.318, no:943; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.II, s.438, no:3237; Ebû Râfi RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.88, no:18518; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.209, no:7013.

RE. 553/8 (*Kâne yahrucu ile'l-îdeyni mâşiyen, ve yusallî bi-gayri ezânin ve lâ ikâmetin, sümme yerciu mâşiyen fî tarîkin âhare.*) Müslümanların iki bayramı var; Ramazan Bayramı, Kurban Bayramı... (*Kâne yahrucu ile'l-îdeyni mâşiyen*) “Peygamber Efendimiz her iki bayrama da yürüyerek giderdi. (*Ve yusallî bigayri ezânin*) Bayram namazını ezan okunmadan, (*ve lâ ikâmetin*) ikâmet getirilmeden kılardı.” Öteki namazlarda ezan ve ikâmet getiriliyor ya, öyle değil. Bayram namazlarında ezan ve ikâmet olmadan bayram namazını kıldırırdı. (*Sümme yerciu mâşiyen fî tarîkin âhare*) Dönüşte de yürüyerek başka bir yoldan evine dönerdi.”

i. Bayram Namazına Giderken Tekbir Getirirdi

Üçüncü hadîs-i şerîf İbn-i Ömer RA’dan:¹¹

كَانَ يَخْرُجُ فِي الْعِيدَيْنِ رَافِعًا صَوْتَهُ بِالتَّهْلِيلِ
وَالتَّكْبِيرِ

(هـ.ب. عن ابن عمر)

RE. 553/9 (*Kâne yahrucu fi'l-îdeyni râfian savtehû, bi't-tehlîli ve't-tekbîri.*) “Peygamber Efendimiz her iki bayramda namaza çıkarken, yolda yürürken sesini yükselterek, *Lâ ilâhe illa'llah, Allahu ekber* diyerek, *Lâ ilâhe illa'llah* ve tekbir sözlerini yüksek sesle söyleyerek

¹¹ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.342, no:3714; Beyhakî, *Süne-nü'l-Kübrâ*, c.III, s.279, no:5925; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.88, no:18101; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.209, no:7014.

giderdi, gelirdi.”

Biz de bu namazlara giderken ne yapacağız?

Tekbir getireceğiz. (Allahu ekber, Allahu ekber... *Lâ ilâhe illa'llàhu va'llàhu ekber...* Allahu ekber, ve li'llâhi'l-hamd) diyoruz ya, işte onu söyleye söyleye gideceğiz, geleceğiz. Efendimiz öyle yaparlardı.

j. İki Hutbe Arasında Otururdu

Çok kaynaklardan, Câbir ibn-i Semüre RA'dan rivayet olunmuş:¹²

كَانَ يَخْطُبُ قَائِمًا وَيَجْلِسُ بَيْنَ الْخُطْبَتَيْنِ وَيَقْرَأُ
آيَاتٍ وَيَذَكِّرُ النَّاسَ

(حم.م.د.ن.ه. عن جابر بن سمرة)

RE. 553/10 (*Kâne yahtubu kàimen, ve yeclisu beyne'l-hutbeteyni, ve yakrau âyâtin, ve yüzekkirü'n-nâse.*)

(*Kâne yahtubu kàimen*) “Peygamber Efendimiz SAS hutbe okurken ayakta okurdu. Oturarak konuşmazdı, ayakta konuşur öyle hutbe îrad ederdi. Konuşmasını iki hutbe hâlinde yapardı. (*ve yeclisu beyne'l-hutbeteyni*) Birinci hutbeyi bitirdikten sonra otururdu. İkinci hutbeden önce, iki hutbe arasında bir oturma yapardı. (*Ve yakrau âyâtin*) Hutbelerinde Kur'an'ın

¹² Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.86, no:20832; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.350, no:1448; Câbir ibn-i Semüre RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.63, no:17971; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.209, no:7015.

âyetlerinden okurdu, (ve yüzekkirü'n-nâse) ve insanlara nasihat ederdi.”

Tabii hatipler hem Cuma hutbelerinde, hem bayram hutbelerinde Efendimiz'in hareketine uygun tarzda hareket ederek hutbeyi öyle îrad ediyorlar. Peygamber SAS Efendimiz hem Cuma'da, hem bayram günlerinde, hem de önemli olaylar olduğu zaman minbere çıkıp öyle hutbe îrad ederdi. Başka vesilelerle de hutbe okurdu.

k. Cuma'da Kaf Sûresi'nden Okurdu

Yine rivayet edilmiş ki:¹³

كَانَ يَخْطُبُ بِقَافٍ كُلِّ جُمُعَةٍ

(د. عن بنت الحارث بن النعمان)

RE. 553/10 (*Kâne yahtubu bi-kâf küllü cumuatin.*) “Peygamber SAS Efendimiz Cuma'da (*Kâf*, ve'l-kur'âni'l-mecîd) Sûresi'nin içindeki âyetlerden okuyarak, cemaate onlardan vaaz ederdi, nasihat ederdi.” diye, bu rivayet hutbenin muhtevâsı hakkında da bilgi veriyor. Bundan sonraki rivayette konu değişiyor.

I. Nikâh Yaparken Mehri Baştan Söylerdi

Sehl ibn-i Sa'd RA şöyle rivayet ediyor:¹⁴

¹³ *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.63, no:17972; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.209, no:7016.

¹⁴ Taberânî. *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.VI, s.122, no:5701; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.IV, s.518, no:7491; Sehl ibn-i Sa'd RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.128, no:18331; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.209, no:7017.

كَانَ يَخْطُبُ النِّسَاءَ وَيَقُولُ لَكَ كَذَا وَكَذَا وَجَفْنَةٌ
سَعْدٍ تَدُورُ مَعِيَ إِلَيْكَ كُلَّمَا دُرْتُ

(طب. عن سهل بن سعد)

RE. 553/12 (*Kâne yahtubu'n-nisâe, ve yekûlu: Leki kezâ ve kezâ ve cefnetu sa'din tedûru maî ileyki küllemâ durtü.*) Peygamber Efendimiz mâlûm evlendi, çeşitli hanımları oldu. O hanımlarla nikâh için konuşma esnasında: “—Sana nikâhın karşılığında mehir olarak şunları vaad ediyorum.” diye söyledi. (*Ve cefnetu sa'din*) “Sa'd'ın sinisi, (*tedûru maî ileyki küllemâ durtü*) ben nereye gidersem benden sana o gelir.” Yani, “Sana böyle ziyafetler de vereceğim.” mânasına mehir meselesini söyledi. Mâlum nikâhta kadının bir hakkı var. Evleniyor; erkek bir taraf, kadın bir taraf, ikisi arasında bir anlaşma oluyor. Buna nikâh diyoruz. Nikâh akdi... Bu sosyal ve resmî mâhiyeti olan bir akittir. Kadının hakkı var. O hakkı nedir?

Mehir... Kadına bu hakkının verilmesi lazım. Bu hak kadının babasının değildir, başlık parası değildir. Babası kızı satar gibi damada veriyor, parayı cebine indiriyor. Hayır. Bu hak kadının kendisinin hakkıdır ve istemesi lazım, alabilir. Kocanın da vermesi lazım. Ya muaccel olarak verir, ya tehirlî olarak, “Münasip bir zamanda, ileriki zamanda vereceğim!” diye vaad eder, öyle verir.

“—Nikâh yaparken bir mehir miktarı konuşulmadı hocam.”

O zaman mehr-i misil dediğimiz şey lazım olur. O asalette bir hanımefendi o ülkede, o beldede ne kadar mehir takdir edilip alıyor ise, o kadar kendisine mehir vermek gerekir. Konuşulmamış olsa bile, mehr-i misil deniyor, emsâlinin aldığı kadar ortalama mehir almak hakkıdır. Bu mehrin hikmetleri çoktur. Kadın o mehir sayesinde mâlî bakımdan güçlü olacak.

Suudi Arabistan'da hoşuma giden bazı güzel şeyler var. Mehir son derece gerçekçi miktarda. İstersen kadını boşa, mehrini ver; ama o mehirle kadın rahat yaşayacak kadar bol bir para...

“—Bizde mehir ne kadar?” Sembolik, nikâh kıymak için.

Ben tarefeynin isimlerini yazıyorum, dinî nikâh kıyılacak.

“—Mehir konuştunuz mu?”

“—Bilmem.”

“—Ne kadar olsun?”

“—Bilmem, siz bilirsiniz.”

“—Ben akit yapmıyorum ki, ben sadece yazıyorum. Siz söyleyin bakalım...”

“—Üç olsun, beş olsun...”

Bizde sembolik; onlarda gerçekçi, kadının işine yarayan bir miktarda yapılıyor. O güzel bir şey. Çünkü kadının ihtiyacı olabilir.

m. Söküğünü Dikerdi, Pabucunu Yamardı

Sonuncu hadîs-i şerîfi okuyorum, bitiriyorum.

Hız. Aişe RA'dan şöyle rivayet ediliyor:¹⁵

كَانَ يَخِيطُ ثَوْبَهُ وَيَخْصِفُ نَعْلَهُ وَيَعْمَلُ مَا يَعْمَلُ

الرِّجَالُ فِي بُيُوتِهِمْ

(حم. عن عائشة)

RE. 553/13 (*Kâne yehîtu sevbehû, ve yahsifu na'lehû, ve mâ ya'melu'r-ricâlu fî büyûtihim.*)

Peygamber SAS nasıl bir peygamberdi? Çok mübarek, çok mütevâzı. Allah'ın en yüksek mertebeli kulu fakat son derece mütevâzı bir kul idi. Kendi elbisesini diker, yamardı. Söküğü filan olduğu zaman dikerdi. Papucunu yamardı. Bir yeri sökülürse –pençe yapılıyor, dikiş dikiliyor– papucunun tamirini yapardı. Adamlar evlerinde ne gibi işler yaparsa Peygamber Efendimiz onları yapardı. Bir aile reisi ya... Bir adam evinde neler yaparsa onların hepsini yapardı. Tevâzuundan, hanımlara şefkatinden, hanımların hukukuna riâyetten, bize örnek olsun diye... Bizim de evlilik konusunda iyi bir eğitim görmemiz lazım. Hatta bazen hatırıma geliyor ki:

“–İskenderpaşa Evlilik Kursları diye kurs

¹⁵ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.VI, s.121, no:24947; Taberânî, *Mu'cemü'lEvsat*, c.VI, s.305, no:6480; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.421; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VIII, s.287, no:4876; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.431, no:1482; Abdürrezzak, *Musannef*, c.XI, s.260, no:20492; Ebüşşeyh, *Ahlâku'n-Nebıyyı*, c.I, s.13, no:12; Beyhakî, *Âdâb*, c.II, s.427, no:670; İbn-i Sa'd, *Tabakât*, c.I, s.366; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.IV, s.59; Hz. Aişe RA'dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.VII, s.159, no:18518; *Câmiü's-Sağîr*, c.II, s.209, no:7018.

açalım!”

“—Allah Allah, o da nereden çıktı?..” Millet bilmiyor; hem kadınlar hem erkekler evliliğin ne kadar kutsal, sevaplı bir iş olduğunu bilmiyor. Kadın vazifelerini bilmiyor, koca vazifelerini bilmiyor. Birbirine karşı saygı ve sevgi bağlarından haberleri yok. Töresel olarak bir evleniyorlar:

“—Anam istedi, babam istedi...” ondan sonra bir ihtilaf; karşımıza geliyorlar, ayrılmaya kalkıyorlar.

Peygamber Efendimiz buyurdu ki:¹⁶

أَبْغَضُ الْحَلَالِ إِلَى اللَّهِ الطَّلَاقُ

(د.ه.ق. عن ابن عمر)

(*Ebgadu'l-halâli ila'llâhi et-talâk.*) “Allah’ın en sevmediği helâl boşanmadır.” Evet, helâldir, tamam, olabilir, zamanı gelir, bazı insanlar için lazım olabilir, tamamen o yolu kapatmamak lazım, gerekebilir. Ama en sevmediği helal boşanmaktır. Boşuyorsun; karşıdaki adamın, kadının morali sığırın altına iniyor. Zavallı ondan sonra evlenir mi, evlenmez mi, çeşitli sorunlar çıkıyor. Allah’ın sevmediği bir şey. Oyuncak değil, ciddi bir şey. Millet bunu bilmiyor. Koca,

¹⁶ Ebû Davud, *Sünen*, c.VI, s.91, no:1863; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.VI, s.175, no:2008; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.322, no:14671; Temmâmü'r-Râzî, *Fevâid*, c.I, s.25, no:24; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.323; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.II, s.64; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.V, s.422; Abdullah ibn-i Ömer RA’dan. *Kenzü'l-Ummâl*, c.IX, s.661, no:27872; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.I, s.115, no:170.

bakıyorsun boşamaya karar vermiş.

“—Niye boşuyorsun? Gel konuşalım!” Utanıyor, benim yanıma gelmiyor.

“—Hocam boşanacağız...” Ben kadınlara diyorum ki;

“—Bak, bir kadın kocasından sebep yokken ‘Beni boşa!’ diye boşanmayı isterse, cennetin kokusunu bile koklayamaz!” Neden? Sabredecek. Halbuki, cennetin kokusu 500 yıllık mesafeden duyulur. Kadın bir yerden kazanıyor, maaşı var, beş tane çocuğu var;

“—İlle boşanacağım!” diye tutturmuş. Aileyi tanıyorum;

“—Boşanma!” diyorum.

“—İlle boşanacağım!” Hadisi söylüyorum; hiç kulağına girmiyor. Para kazanıyor ya, tamam. Hürriyetini elde edecek, koca kahrı çekmeyecek. Tabii o onun yanlışlığı... Koca da evde durumu koca kahrı hâline getirmeyecek. O da hanımı idare edecek. Hocamızın bir sözü vardı:

“—Bir kadını idare edemeyen adama ben erkek mi derim?” derdi.

Yumuşak bir insandı ama bazen böyle çıkışlı sözleri de vardı.

Demek ki, zekâsını kullanacak; hediye verecek, gönlünü alacak sözler söyleyecek, ihtiyaçlarını düşünecek:

“—Zavallıdır. Bu bana Allah’ın emanetidir. Çocuklarımla anasıdır. Birbirimize birçok hukukumuz geçti. Ben ona hakkımı helal

etmesem, o bana hakkını helal etmese ikimiz de mahvoluruz.” diyecek. Evliliğin kutsiyetini bilecek de ona göre hareket edecek.

Bilmiyorlar. Müslümanlar da bilmiyor. Türkiye’de boşanmalar çok artmış; bir hayli, bir sürü boşanma...

Neden?

Evliliğin kutsiyetini bilmiyorlar, usûlünü de bilmiyorlar, onun için. Günah üzerine kuruyorlar; düğünde içki, dans, günah, açıklık saçıklık, haram, menhiyat... Ondan sonra o hânedede saadet olmuyor. Çamur üzerine duvar örülürse o duvar sağlam durur mu? Durmaz, yıkılır gider. Günah üzerine kurulduğundan bereketi olmuyor.

Allah her işimizi güzel yapmayı nasib etsin...

Aile çok önemlidir. Aile cemiyetin temel taşıdır, çocuklarımızın yetişme yeridir. O bakımdan, ailelerimize sahip olalım. Ailemizin sorumluluğu bizlerin üzerindedir. Ailenin Allah’ın rızasına uygun yönetilmesiyle mükellefiz. Onları günahlara düşürmemekle, korumakla, onlara Allah’ın emirlerini öğretmekle vazifeliyiz.

O bakımdan, aman aile içinde çok dikkatli olalım! Allah’ın rızasını kazanmaya gayret edelim! İki cihanımız hoş olsun, bahtiyar olsun...

Fâtiha-i şerîfe mea'l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
21. 01. 1990 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİNE PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü